

Etika odborného publikování

Prof. PhDr. Ivo Čermák, CSc.
PSY534 Etika v práci psychologa

Etika a vědecká publikace

- Proces přípravy publikace – implementovat v každém kroku etické principy
- Systematické úvahy o etice publikování
- Vědecký podvod nebo chyba?

Předcházení morálních selhání v publikování

- Průběžné etické hodnocení procesu výzkumu od začátku až do finální podoby článku
- Analýza rizik a výhod
- Informovaný souhlas
- Peer-review
- Explicitní formulace etických pravidel publikování odborných zpráv (z výzkumu)

FABRIKACE

- Fiktivní data, doplnění neexistujícími daty, smyšlené výsledky

FALZIFIKACE

- Manipulace s výzkumným materiálem, použitým zařízením k provedení výzkumu, s procesem, změna dat, vynechání dat, atd.

Důsledky fabrikace a falzifikace

- Oslabuje integritu výzkumu,
- marní čas ostatních vědců,
- ohrožuje důvěru veřejnosti ve vědu
- podkopává integritu vědecké literatury,
- Nebezpečí pro uživatele výsledků výzkumů

Vzestupná tendence – proč?

PLAGIÁTORSTVÍ

- Neautorizované použití idejí, původních metod, výsledků
- Závažnost plagiátorství: míra, intence, opakované plagiátorství, začínající autor nebo zkušený výzkumník, plagiátorství z originálu či z poznámek, doslovné plagiátorství idejí, procedur, atd.

Prevence plagiátorství

- explicitně přiznat původce myšlenky
- přímá citace by měla být vždy v uvozovkách,
- jde –li o parafrázi, pak se ujistit, že rozumíte textu a užíjte vlastní slova,
- vždy odkazujte k zdroji, pokud si nejste jisti, zda nejde o všeobecně sdílený poznatek

REDUNDANTNÍ PUBLIKACE

- Části publikací se opakovaně publikují s novými nebo nepublikovanými daty
- Proč je to neetické?

Prevence redundantní publikace

1. Studie nemusí být opakována, pokud nevyžaduje další potvrzení.
2. Předchozí publikace abstraktu v konferenčním sborníku nebrání zaslání studie k publikaci – mělo by to být jasně deklarováno.
3. Opakovaná publikace (či již interpretovaných zjištění) v jiném jazyce: **je možná?**
4. Dát editorovi k dispozici související publikované i k publikaci zasláné články do jiných časopisů.
5. Když opakovaně publikovat výsledky experimentu – tak raději provést na stejných subjektech znovu.

DUPLIKACE PUBLIKACE

- Identický článek nebo jeho podstatné části publikované jinde ať už přiznané či nikoli
  - SEBEPLAGIÁTORSTVÍ (Multiple submission)
- Proč se to děje? Proč je to neetické?

NEDBALOST (především práce s literaturou) S ETICKÝMI Důsledky

- **Citační zkreslení:** citace článků bez jejich faktické znalosti, citace statí podporujících jednostranný úhel pohledu, akcentované sebecitace
- **Výzkumné metody** nejsou popsány objektivně a úplně
- **Prezentace dat** je založena na chybných statistických analýzách

KONFLIKT ZÁJMŮ

- **Osobní zájmy** (např. preference oblíbených teorií, hodnotitelé, etc.)
- **Finanční zájmy** (zaměstnavatel, sponzoři, etc.)
- Reálný, zjevný a potenciální konflikt

AUTORSTVÍ

1. Podstatně přispívá ke koncepci stati, výzkumu, získání dat, k analýze a interpretaci
2. Podílí se na přípravě draftu publikace či kritické revizi, přispívá intelektuálně k obsahu,
3. Schvaluje a **upravuje** poslední verzi k publikování.

PROBLÉMY S AUTORSTVÍM

- Stínoví autoři (ghost authorship).
- Čestné autorství (honorary or guest authorship).
- Multicentrické publikace a nadměrné množství autorů.
- Pořadí autorů.
- Změna pořadí autorů.

Odpovědnost autorů

- důvěrnost sdílení informací,
- původnost studie (a obsahu),
- zveřejnění konfliktů zájmů,
- původnost autorského přínosu,
- postoupení práv na vydavatele (assigned copyright)
- svolení publikovat grafy, obrázky, etc.,
- sdílení dat.

Další náměty pro diskuzi

Je možné s jedním příspěvkem vystoupit na více konferencích?

Odpovědnost za publikování výsledků, které mohou být zneužity ve veřejné sféře (Dual Use Research of Concern)

Dilema: analýza textů, publikováno. Stejná skupina osob a stejná textová data analyzována jinými dvěma způsoby - je etické takový článek postoupit k publikaci?